

Bohumil Hrabal

český prozaik

* 28. 3. 1914 Brno-Židenice, + 3. 2. 1997 Praha

Dílo Bohumila Hrabala představuje jednu z nevyraznějších hodnot poválečné české literatury. Při všech individuálních proměnách, mnohvrstevnatosti a mnohoznačnosti si jeho texty, jejichž počátky sahají už do 30. let a jež psal do posledních měsíců svého života, uchovávají mimořádnou přesvědčivost.

Po gymnaziálních studiích v Brně, Nymburce a Českém Brodě v letech 1935-39 studoval práva na pražské Univerzitě Karlově, studium však mohl vinou okupace dokončit až v roce 1946. Během války pracoval jako železniční dělník a výpravčí v Kostomlatech, což se stejně jako všechny jeho pozdější profese (pojišťovací agent, obchodní cestující, od roku 1949 brigádník v kladenských ocelárnách a po těžkém úrazu v letech 1954-59 ve Sběrných surovinách) odráží v jeho literární tvorbě.

Po úvodní nymburské etapě lyrického "básnění" (1937-48), inspirovaného surrealismem a poetismem, L. Klímkou či Louistem-Ferdinandem Célinem stejně jako přátelstvím s básníkem a hudebníkem Karlem Maryskem, se na počátku 50. let rodí Hrabalův prozaický styl. Ze zkušenosti kladenských hutí vznikají prózy blízké syrové reportáži, texty totálního realismu, což je termín Hrabalovi tehdy blízkého E. Bondyho, jenž spolu s výtvarníkem V. Boudníkem a s autory Skupiny 42, tj. s J. Kolářem, J. Hiršalem či Emanuelem Fryntou, spoluovlivňuje Hrabalovu tvorbu. V roce 1956 vycházejí v úzkém okruhu Spolku českých bibliofilů Hovory lidí, obsahující dvě povídky. Připravované vydání Skřivánek na niti v roce 1959 bylo nakonec znemožněno a prvního "regulérního" vydání se Hrabal dočkal roku 1963 sborníkem Perličky na dně. Hrabal poté opustil své poslední manuální zaměstnání - kulisák v divadle S. K. Neumanna - a stal se spisovatelem z povolání. V 60. letech pak vychází Hrabalovi jedna kniha za druhou a spisovatel zúročuje, samozřejmě s jistými zásahy do původních textů, svou literární práci z předchozích desetiletí: v roce 1964 povídky Pábitel a Taneční hodiny pro starší a pokročilé, o rok později Ostře sledované vlaky a Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet, v roce 1966 výbor z povídek Automat Svět, v roce 1967 antologie oblíbených autorů Bohumil Hrabal uvádí... a textová koláž k Peterkovým fotografiím Toto město je ve společné péči obyvatel, v roce 1968 Morytáty a legendy.

Hrabal je okamžitě rozpoznatelný svou nezaměnitelnou jazykovou stylizací, jejímž základem je "pábitelský", tedy okouzleně rétorický, verbální projev, v němž se odkrývá imaginativní svět protikladů groteskna a magična. Je masově čten a jeho texty jsou i zfilmovány: v kolektivním snímku "nové vlny" Perličky na dně (1965), v Ostře sledovaných vlacích (J. Menzel, 1966) a Skřiváncích na niti (opět Menzel, 1969, film je však okamžitě zakázán a promítán až po roce 1989).

S příchodem normalizace se Hrabal stává "spisovatelem v likvidaci" - jeho Domácí úkoly a Poupata, tato s ilustracemi V. Boudníka, jdou v roce 1969 do stoupy. Od počátku 70. let pobývá často v Kersku, kde píše většinu nových, podle názoru řady kritiků vrcholných textů: jednak retrospektivní pokusy "zastavit čas": Postřižiny (psány 1970, roku 1980 zfilmovány Menzelem), Městečko, kde se zastavil čas (1973) a Obsluhoval jsem anglického krále (1971), především však povídkové eseje směřující k filosofickým otázkám existence i umělecké tvorby: Něžný barbar (1973) a Příliš hlučná samota (1976). Oficiálně mu bylo částečně - mnohdy po značných cenzurních úpravách - umožněno po roce 1975 publikovat, když poskytl časopisu Tvorba v podstatě zdrženlivé sebekritické prohlášení. Mohly pak vyjít Postřižiny (1976), Slavnosti sněženek (1978, zfilmovány Menzelem 1983), Krasosmutnění (1979)

a Harlekýnovy milióny (1981). Paralelně však poskytl v roce 1982 román Obsluhoval jsem anglického krále Jazzové sekci, jež je později perzekvována, a i Hrabal se dostává pod "zájem" státní moci. Tento konflikt se ještě přiostrí, když v torontském nakladatelství J. Škvoreckého 68 Publishers vychází roku 1987 originální autobiografie Svatby v domě. V jejím třetím díle Proluky nezvykle otevřeně líčí události ze srpna 1968. A podobně se brutální potlačení lednových demonstrací roku 1989 objeví v textu Kouzelná flétna, jenž zahájí sérii Dopisů Dubence adresovaných americké bohemistce April Cliffordové. Obdoba textů, v kterých vedle sebe sousedí časová publicistika a nadčasová imaginace, vznikala v posledních letech Hrabalova života. Nakladatelství Pražská imaginace, vydávající Hrabala soustavně od roku 1985 (tehdy samizdatem), již vydalo čtyři sborníky takových textů a totéž nakladatelství v letech 1991-1997 vydalo Sebrané spisy Bohumila Hrabala v 19 svazcích.

Zdroj: <http://www.libri.cz/databaze/kalendarium/>